Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀποσωστὰς ἐπίρρ. Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἀποσωστός*.

Ὁριστικῶς, τελειωτικῶς: Φρ. *Παίρνω ἀποσωστὰς* (λαμβάνω ὁριστικὴν ἀπάντησιν). *Λίδω ἀποσωστὰς* (δίδω ὁριστικὴν ἀπάντησιν).

***ἀποσώστης** ὁ, Θηλ. *ἀποσώστρα* ΑΠαπαδιαμ. Χριστούγ. τεμπέλη 59.

Ἐκ τοῦ ρ. *ἀποσώνω*.

Ὁ ἀποτελειώνων τι: «*Οἱ ἀποσῶστρες* ἐξεῖχον εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ν' ἀποσώνουν διὰ συντόνου ραπτικῆς καὶ ποικιλτικῆς τὰ προικιὰ τῆς νύμφης, ὅταν ὁ ἀναβληθεὶς γάμος ἀπεφασίζετο νὰ γίνῃ τὴν ἐρχομένην Κυριακήν».

ἀποσωστὸς ἐπίθ. ἀμάρτ. *ἀπουσουστὸς* Λέσβ. *ἀποσουτὲ* Τσάκων. *'ποσωτὸς* Ρόδ.

Ἐκ τοῦ ρ. *ἀποσώνω*.

1) Ὁ περατωθείς, ὁ λαβὼν τέλος Τσακων. **2)** Ὁ φθάσας Ρόδ.: *Ἤταν 'ποσωτός*. **3)** Ἀδύνατος, ἰσχνὸς ἕνεκα ἀσθενείας Λέσβ.

ἀπόσωστος ἐπίθ. Θρᾴκ. Ρόδ. *'πόσουστους* Θεσσ. (Καρδίτσ.) *ἀπόσουτος* Εὔβ. (Ἀνδρων. Αὐλωνάρ. Κονίστρ.) *ἀπόσουτους* Εὔβ. (Στρόπον.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἀποσωστὸς* προσλαβὸν σημ. στερητικὴν διὰ τῆς προπαροξυτονίας. Ἰδ. ἀ- στερητ. **2 α**.

1) Ὁ μὴ ἀποτελειωθείς, ὁ μὴ περατωθεὶς Εὔβ.(Ἀνδρων. Αὐλωνάρ. Κονίστρ. Στρόπον.) Θρᾴκ.: *Ἀπόσωστο σπίτι* Θρᾴκ. *Πόμεινε ἀπόσουτο τὸ σκάψιμο* Ἀνδρων. *Ἀπόσουτη δουλειὰ* Στρόπον. **β)** Ὁ μὴ ἐκπληρωθεὶς Θεσσ. (Καρδίτσ.): Ἄσμ.

Ἀφ'σίς μ' ἀφ'σίς μι, Γιάννη μου, ἀφ'σίς μι νὰ πααίνου,
ἔχου χαῖρια 'πόσουστα νὰ πάου νὰ τ' ἀπουσώσου.

2) Ἐκεῖνος ποῦ δὲν τελειώνει γρήγορα τὰς ἐργασίας του Ρόδ.: *Ἀπόσωστος ἄθ-θρωπος. Ἀπόσωστη γεναῖκα.*

ἀποσωτηρεύω ἀμάρτ. *ἀποσωτερεύω* Κρήτ. (Σφακ.)

Ἐκ τῆς προθ. *ἀπὸ* καὶ τοῦ ρ. *σωτηρεύω*.

Ἱκανοποιῶ τινα ὡς πρὸς τὰς ἀνάγκας του: *Δὲ 'ορῶ νὰ τὸν ἀποσωτερέψω.*

ἀποταβάνωμαν τό, Πόντ. (Τραπ.)

Ἐκ τοῦ ρ. *ἀποταβανώνω*.

Ἡ ἀφαίρεσις τοῦ *ταβανιοῦ* οἰκίας.

ἀποταβανώνω πολλαχ. καὶ Πόντ. (Τραπ.)

Ἐκ τῆς προθ. *ἀπὸ* καὶ τοῦ ρ. *ταβανώνω*.

1) Ἀφαιρῶ τὸ *ταβάνι*, τὴν ὀροφὴν οἰκίας Πόντ. (Τραπ.): *Ἐρχίνεσεν ν' ἀποταβανών' τὴν ὀτάν.* **2)** Τελειώνω τὴν κατασκευὴν τῆς ὀροφῆς οἰκίας πολλαχ.: *Δὲν τ' ἀποταβάνωσα ἀκόμα τὸ σπίτι.*

ἀποταγίζω ἀμάρτ. *ἀποταΐζω* πολλαχ. *'ποταΐζω* Θήρ.

Ἐκ τῆς προθ. *ἀπὸ* καὶ τοῦ ρ. *ταγίζω*.

1) Τελειώνω τὴν παροχὴν τροφῆς πολλαχ.: *Δὲν ἀποτάϊσα ἀκόμα τὸ παιδί. Ἅμα ἀποταΐσης τοὶς κόττες ἔλα.* **2)** Παρέχω τροφὴν μέχρι κόρου Θήρ.: *Ἐποτάϊσε ὅλον τὸν κόσμο καὶ ἤφυε.*

***ἀποτάγιν** τό, *'ποτάγιν* Κύπρ. *'ποτάϊν* Κύπρ.

Ἐκ τῆς προθ. *ἀπὸ* καὶ τοῦ οὐσ. *ταγίν*.

Ὑπόλειμμα ἐν τῇ φάτνῃ τροφῆς ζῴου: Παροιμ. φρ. *Ἐποῦ λιμασμένον γάαρον εἶντα 'ποτάϊν θέλεις;* Συνών. *ἀπόπαχνο* **1**.

ἀποταγμένος ἐπίθ. Θρᾴκ. (Περίστασ.)

Ἐκ τοῦ *ἀποτεταγμένος* μετοχ. τοῦ ἀρχ. *ἀποτάσσω*.

Ὁ ἀνίκανος πλέον πρὸς ἐργασίαν: *Μήπως ὁ πατέρας μου εἶναι ἀποταγμένος; τὰ δικά του τὰ ἔξοδα τὰ ἀπαντᾷ.*

ἀποτάδα ἡ, Κύπρ. *ἀνεποτάδα* ΠΛιασίδ. Τὰ φκιόρ. τῆς καρκ. 72

Ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπιθ. *ἄποτος* καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. *-άδα*. Διὰ τὸν τύπ. *ἀνεποτάδα* πβ. ἀ- στερητ. **1 δ**.

Τὸ νὰ μὴ πίνῃ τις ὕδωρ, δίψα: *Ἐξέρανεν ὁ τσῆπος μου 'ποὺ τὴν ἀποτάδα* Κύπρ. || Ποίημ.

Σὰν μαρανίσκει τὸ δεντρὸν 'ποὺ τὴν ἀνεποτάδαν . . .
νὰ 'ποκλονᾷς τσαὶ τοῦ νεροῦ νὰ 'σῃς τὴν τσιτρινάδαν

ΠΛιασίδ. ἔνθ' ἀν.

ἀποτάζω (Ι), *ἀποτάσσω* Κάρπ. Κρήτ. Κύθηρ. Νάξ. Ρόδ. Σίφν. Χίος κ.ἀ. *ἀποτάσσου* Σκῦρ. *ἀπουτάσσου* Ἴμβρ. Σάμ. Σαμοθρ. κ.ἀ. *ἀποτάτσω* Κίμωλ. *ἀποτάζω* σύνηθ. *ἀπουτάζου* βόρ. ἰδιώμ. *ἀπατάζου* Μακεδ. *'ποτάσσω* Αἴγιν. Κάρπ. Κρήτ. Κῶς Μεγίστ. Ρόδ. Σύμ. κ.ἀ. *'ποτάσσου* Εὔβ. (Κονίστρ.) *'πατάσσου* Λυκ. (Λιβύσσ.) *'ποτάζω* πολλαχ. *'πουτάζου* πολλαχ. βορ. ἰδιωμ. *'πατάζου* Ἤπ. (Ζαγόρ.)

Τὸ μεσν. *ἀποτάζω*, ὃ ἐκ τοῦ ἀρχ. *ὑποτάσσω*. Ἰδ. Κορ. Ἄτ. 4,134 καὶ ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 1,228 καὶ 280. Κατὰ ΙΒογιατζίδ. ἐν Ἀθηνᾷ 29 (1917) Λεξικογρ. Ἀρχ. 66 ἐκ τοῦ ἀρχ. *ἀποτάσσω*. Τὸ *'ποτάσσω* καὶ μεσν. Πβ. Λύβιστρ. καὶ Ροδάμν. Ε στ. 1417 (ἔκδ. JLambert) «τὸ κάστρον τῆς καρδίας μου μόνη νὰ τὸ 'ποτάξῃς».

Α) Μετβ. **1)** Συνήθως εἰς ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικὰς προτ. ἀποκτῶ ἔνθ' ἀν.: *Ὁ δεῖνα δὲν ἀποτάζει τίποτα - δὲν ἀποτάζει πεντάρα. Ἔχομε τόσα χρόνια ποῦ δὲν ἀποτάξαμε παιδί. Δὲ μπορῶ ν' ἀποτάξω ἕνα παιδὶ* πολλαχ. *Δὲν ἀποτάζει πρᾶμα* (τίποτε) Μῆλ. Σῦρ. Τῆν. *Ἀνημένεις νὰ 'ποτάξῃ πρᾶμα ἀποὺ ὅ,τι βγάλλει πάει καὶ τὸ τρώει ἐδῶ κ' ἐκεῖ;* Κρήτ. *Δὲ 'βοτάζει λεφτὸ ὁ δύστυχος* Ἰθάκ. *Δὲν ἐπόταξε ποτέ του καππέλλο αὐτόθ. Ποῦ τὸ 'πόταξες;* Ἤπ. Κύθηρ. *Οἱ-ῑ-ὅριθ'θίς μας ἀκόμα δὲν ἀπουτάξαν ἀβγὸ* Λῆμν. *Ἡ-ῑ-ὅριθ'θά μας μῆνις εἶχι νὰ γιννήσ' κὶ σήμερα τ' ἀπόταξιν* (ἐνν. τὸ ἀβγὸ) αὐτόθ. *Ἡ π'λλάδα τ' ἀπόταξι τ' ἀβγὸ* Σαμοθρ. *Κάμνει κάμνει καὶ τίποτε δὲν 'ποτάσ-σει* Κῶς || Φρ. συνήθως ἐν ἀραῖς: *Ποτὲ νὰ μὴν ἀποτάξῃς!* (πάντοτε νὰ στερῆσαι!) πολλαχ. *Νὰ μὴ 'βοτάξῃς ποτὲ ροῦχο!* Ἰθάκ. *Καλὸ νὰ μὴν ἀποτάξῃς!* Πελοπν. (Λακων.) *Κληρονομιὰ νὰ μὴν ἀποτάξῃ!* Κρήτ. *Στάχτ' νὰ μὴν ἀπουτάξ'ς!* Σάμ. *Δὲν ἀποτάζει ροῦχο* (τοῦ φθείρονται τὰ ροῦχα ἐξ ἀπροσεξίας) Σῦρ. *Μαλλὶ δὲν ἀπατάζ'* (δὲν ἔχει) Μακεδ. || Παροιμ. *Ὅποιος δὲν ἔχει παλαιὰ καινούργια δὲν 'ποτάσ-σει* (ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς οἰκονομίας συνήθως τῶν ρούχων προερχομένων ὠφελειῶν) Σύμ.

Ποῦ 'χαν τὰ μαλλιὰ τὰ χάσαν | κ' οἱ κασσῆδες τὰ 'ποτάξαν (οἱ πρὶν εὔποροι ἔγιναν πτωχοὶ καὶ οἱ πάμπτωχοι ἀπέκτησαν πλοῦτον) Χίος *Ἄρπαξε νὰ φάς καὶ κλέψε ν' ἀποτάξῃς* (ἐπὶ ἅρπαγος καὶ κλέπτου) Κάρπ.

Κάμνω κάμνω νὰ 'πετάσ-σω | καὶ φτερὰ δὲν ἀποτάσ-σω (ἐπὶ τοῦ μὴ δυναμένου ν' ἀποκτήσῃ τι παρὰ τοὺς κόπους του) Ρόδ.

Ἀλέθει, δαιμονίζεται κι ἀλεύρι δὲν 'ποτάσσει (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Αἴγιν. || Ἄσμ.

Ἡ ἀγάπη εἶν' ἀπ' ἀρχῆς κι ἀπὸ τὴν πρώτη πλάσι
κι ὅποιος τὴν ἐπερίπαιξε νὰ μὴ τὴν ἀποτάξῃ

πολλαχ. Ἡ σημ. καὶ μεσν. Πβ. Γαδάρ. διήγ. στ. 15 (ἔκδ. GWagner σ. 124) «ἄχυρον δὲν τοῦ βρίσκετο, κριθάρι δὲν 'ποτάσσει» καὶ 253 (σ. 131) «καὶ σπίτι δὲν ἐπόταζεν, ἀμ' εἶχε μιὰν παράκα». Συνών. *ἀποχτῶ, πιάνω*. **2)** Μέσ. ἀποκτῶ διὰ πρώτην φοράν, ἐπὶ ὄρνιθος ἡ ὁποία ἀρχίζει

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ